

Επίκαιρα

Θέματα Συνταγματικού Δικαίου

Υπεύθυνος ύλης: Ξενοφών Κοντιάδης

Μάιος 2011, Τεύχος 3

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ και το Πολιτικό Χρήμα», Ronald Dworkin
- «Άσυλο αυταρχισμού», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Το τέλος των κομμάτων», Λίνα Παπαδοπούλου
- «Δικαιοσύνη και κρίση», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Νέα βιβλία

- ◆ E.-W. Böckenförde, «Συμβολές στη θεωρία για το κράτος και την πολιτική αυτονομία»

Εκδηλώσεις

- Συνέδριο στη μνήμη Δημήτρη Θ. Τσάτσου με τίτλο «Σύνταγμα – Κόμματα – Ευρωπαϊκή Ενωσιακή Τάξη», 6 και 7 Μαΐου, Hagen
- Παρουσίαση του τελευταίου βιβλίου του Δημήτρη Θ. Τσάτσου «Πολιτεία», 13 Μαΐου 2011, Θεσσαλονίκη

Προγράμματα

- Μελέτη για την ίδρυση Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα Άτομα με Αναπηρία

Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ και το Πολιτικό Χρήμα

Ronald Dworkin, Καθηγητής Δικαίου και Φιλοσοφίας στο New York University και στο University College London.

Στην απόφαση Citizens United οι πέντε δικαστές της πλειοψηφίας – ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου John Roberts και οι δικαστές Kennedy, Scalia, Thomas και Alito – αναγνώρισαν το συνταγματικό δικαίωμα των επιχειρήσεων να χρηματοδοτούν την πολιτική διαφήμιση. Δέχθηκαν ότι το νόημα της Πρώτης Τροποποίησης (ελευθερία του λόγου) είναι να παρέχει στο εκλογικό σώμα όσο το δυνατόν περισσότερο πολιτικό λόγο. Δεν αρνήθηκαν ότι η πολιτική αντιμαχία θα ήταν πιο δίκαιη αν υπήρχε περισσότερη ισότητα στους οικονομικούς πόρους της προεκλογικής εκστρατείας των υποψηφίων και των πολιτικών οργανώσεων. Όμως, σύμφωνα με τους δικαστές, η Πρώτη Τροποποίηση απαγορεύει να περιορίζεται η ελευθερία του λόγου εν ονόματι της ισότητας

και άρα η διασφάλιση ίσων όρων για τη διεξαγωγή της εκλογικής αντιμαχίας δεν μπορεί να δικαιολογήσει την παρεμπόδιση των εταιριών, αλλά και οποιουδήποτε άλλου, να

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ και το Πολιτικό Χρήμα», Ronald Dworkin
- «Άσυλο αυταρχισμού», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Το τέλος των κομμάτων», Λίνα Παπαδοπούλου
- «Δικαιοσύνη και κρίση», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

δαπανούν όσα χρήματα επιθυμούν για πολιτική διαφήμιση. Σύμφωνα με ορισμένους σχολιαστές, η απόφαση Citizens United στην πράξη θα προκαλούσε ελάχιστη διαφορά: πίστευαν πως παρ' όλο που ήταν δογματικά λανθασμένη, στην πραγματικότητα δεν θα επέφερε μεγάλο κακό. Έκαναν λάθος: η επίδραση της απόφασης έχει ήδη αποδειχθεί δραματική.

Η νέα απόφαση —*Arizona Free Enterprise Club PAC v. Bennett*— δίνει στους πέντε δικαστές μια ακόμη ευκαιρία να προστατεύσουν την ισχύ του πλούτου στην πολιτική. Η Αριζόνα, όπως πολλές πολιτείες, παρέχει δημόσια χρηματοδότηση στους υποψήφιους που συμφωνούν να μειώσουν τις δαπάνες τους, επιτρέπει όμως στους υποψήφιους που αρνούνται τη δημόσια χρηματοδότηση να δαπανούν όσο θέλουν. Το 1998, μετά από ένα δημοψήφισμα που πραγματοποιήθηκε με αφορμή μια σειρά πολιτικών σκανδάλων, το εκλογικό σώμα της Αριζόνα υιοθέτησε το νόμο «Περί Καθαρών Εκλογών», σύμφωνα με τον οποίο αν ένας υποψήφιος που λαμβάνει ιδιωτική χρηματοδότηση δαπανήσει πάνω από ένα συγκεκριμένο ποσό, οι υποψήφιοι που έχουν αποδεχθεί να λάβουν δημόσια χρηματοδότηση χρηματοδοτούνται από το κράτος με επιπλέον πόρους για την προεκλογική τους εκστρατεία.

Συντηρητικές πολιτικές οργανώσεις αμφισβήτησαν τη συνταγματικότητα του νόμου «Περί Καθαρών Εκλογών» υποστηρίζοντας ότι παραβιάζει και αυτός την ελευθερία

του λόγου. Η υπόθεση συζητήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 28 Μαρτίου. Η απόφαση δεν έχει ακόμα ανακοινωθεί, όμως τα σχόλια τεσσάρων από τους πέντε συντηρητικούς δικαστές (ο δικαστής Thomas δεν μιλάει σχεδόν ποτέ στη συζήτηση της υπόθεσης) δεν αφήνουν παρά

ελάχιστη αμφιβολία ότι και οι πέντε θα κρίνουν τον νόμο «Περί Καθαρών Εκλογών» αντισυνταγματικό. Συμφώνησαν με τους ενάγοντες ότι ο νόμος θα «πάγωνε» τον λόγο των ιδιωτικά χρηματοδοτούμενων υποψηφίων, που θα γνώριζαν ότι αν ξόδευαν χρήματα που υπερέβαιναν το προκαθορισμένο όριο, οι αντίπαλοί τους θα λάμβαναν συμπληρωματική χρηματοδότηση. Με τον τρόπο αυτό, υποστήριξαν, ο νόμος παραβιάζει το δικαίωμα των ιδιωτικά χρηματοδοτούμενων υποψηφίων να εκφράζονται όσο ελεύθερα επιθυμούν.

Αυτό είναι ένα παράδοξο επιχείρημα. Οι πέντε δικαστές δεν αμφισβητούν τη συνταγματικότητα της δημόσιας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ και το Πολιτικό Χρήμα», Ronald Dworkin
- «Άσυλο αυταρχισμού», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Το τέλος των κομμάτων», Λίνα Παπαδοπούλου
- «Δικαιοσύνη και κρίση», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

χρηματοδότησης. Αυτό δύσκολα θα μπορούσαν να το κάνουν, καθώς αυτή η χρηματοδότηση εμφανώς αυξάνει την ποσότητα –καθώς και τον πλουραλισμό– του πολιτικού λόγου. Όμως η δημόσια χρηματοδότηση υποτίθεται πως αποτρέπει πολλούς πλούσιους υποψηφίους από τη δημοσιοποίηση

αμφιλεγόμενων σχολίων, τα οποία θα δημοσιοποιούσαν ευχαρίστως αν οι αντίπαλοί τους δεν είχαν τους οικονομικούς πόρους για να τα αποκρούσουν. Πράγματι, η δημόσια χρηματοδότηση πιθανών αντιπάλων ίσως να απέτρεπε ορισμένους πλούσιους ιδιώτες από το να θέσουν υποψηφιότητα και άρα και από το να διεξάγουν προεκλογική εκστρατεία. Δύσκολα μπορεί να θεωρηθεί ότι η ελευθερία του λόγου διασφαλίζει πως οι πλούσιοι πολιτικοί και οργανώσεις δεν θα αντιμετωπίσουν ισχυρό αντίλογο, ακόμη και όταν η πιθανότητα να υπάρξει ισχυρός αντίλογος θα μπορούσε να τους οδηγήσει στο να πουν λιγότερα.

Άλλωστε, οι αυξημένες επιδοτήσεις σε υποψηφίους που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο δεν θα μείωναν τον συνολικό λόγο και αντίλογο στον οποίο θα είχε πρόσβαση το εκλογικό σώμα. Οι πολιτικές δαπάνες έχουν αυξηθεί στην Αριζόνα από τότε που ψηφίστηκε αυτός ο νόμος και η κοινή λογική υπαγορεύει ότι ο νόμος θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση και όχι τη μείωση της ποσότητας του πολιτικού λόγου. Οι πολιτικές οργανώσεις μπορούν να συγκεντρώσουν πολύ περισσότερα χρήματα από τους υποψήφιους που λαμβάνουν κρατική χρηματοδότηση, ακόμη και αν ληφθεί υπόψη η συμπληρωματική επιδότηση που προβλέπει ο νόμος. Ο νόμος θα μπορούσε πράγματι να μειώσει το οικονομικό πλεονέκτημα που έχουν οι πλούσιοι υποψήφιοι και οργανώσεις. Δύσκολα όμως θα εξαφάνιζε το πλεονέκτημα αυτό και, άρα, δύσκολα θα απέτρεπε τους υποψηφίους και τις ομάδες που

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ και το Πολιτικό Χρήμα», Ronald Dworkin
- «Άσυλο αυταρχισμού», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Το τέλος των κομμάτων», Λίνα Παπαδοπούλου
- «Δικαιοσύνη και κρίση», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

χρηματοδοτούνται ιδιωτικά από το να συγκεντρώνουν και να δαπανούν τα χρήματα που ούτως ή άλλως θα ξόδευαν. Στην περίπτωση αυτή, ο νόμος θα αύξανε τον συνολικό λόγο και αντίλογο, παρέχοντας κάπως μεγαλύτερη χρηματοδότηση στους φτωχότερους υποψήφιους.

Τα πρακτικά της δίκης αποκαλύπτουν ένα διαφορετικό, πολύ πιο δυσσείωνο επιχείρημα, που ορισμένοι συντηρητικοί δικαστές φαίνεται να έχουν κατά νου – ένα επιχείρημα που πάντως θα καθιστούσε αδιάφορη την επίδραση του νόμου στον λόγο οποιουδήποτε. Κατ' επανάληψη δήλωσαν πως ο πραγματικός σκοπός του νόμου ήταν η ισότητα –ότι στην πραγματικότητα δεν θεσπίστηκε για να μειώσει τη διαφθορά, αλλά για να καταστήσει λιγότερο ανισοβαρείς τους οικονομικούς πόρους που θα έχουν στη διάθεσή τους διαφορετικοί υποψήφιοι– και συνεπώς ότι ο νόμος ήταν αντισυνταγματικός. Ο Roberts το έθεσε ως εξής: «Λοιπόν, κοίταξα στον ιστότοπο της Επιτροπής του νόμου “Περί Καθαρών Εκλογών” σήμερα το πρωί, και λέει ότι ο νόμος ψηφίστηκε για τη διασφάλιση ίσων όρων κατά τη διεξαγωγή της εκλογικής αντιμαχίας των υποψηφίων για δημόσια αξιώματα. Αυτό δεν αποτελεί σαφή απόδειξη αντισυνταγματικότητας;»

Είναι ανέφικτο να αποδοθεί ένας μοναδικός σκοπός ακόμη και σε ένα συνηθισμένο νομοθέτημα. Εκείνοι που νομοθετούν ενδέχεται συχνά να έχουν πολύ διαφορετικές προθέσεις και ελπίδες όταν ψηφίζουν. Ο νόμος «Περί Καθαρών Εκλογών» υιοθετήθηκε όμως άμεσα από το εκλογικό σώμα της Αριζόνα μέσω δημοψηφίσματος και είναι απολύτως αδύνατο να αποδώσει κανείς ένα μοναδικό ή κυρίαρχο κίνητρο στις χιλιάδες των ψηφοφόρων του. Για παράδειγμα, δεν γνωρίζουμε πόσοι από αυτούς ήθελαν απλά να παταχθεί η πολυσυζητημένη κρατική διαφθορά.

Ακόμη, όμως, και αν δεχθούμε ότι κάθε κάτοικος της Αριζόνα που ψήφισε υπέρ του νόμου έλπιζε να μειωθεί το πλεονέκτημα των πλούσιων υποψηφίων και φορέων, η υποθετική αυτή σκέψη δεν θα αποτελούσε επιχείρημα ώστε να θεωρηθεί αντισυνταγματικός. Η νομολογία, συμπεριλαμβανομένης της απόφασης Citizens United, δέχεται ότι η βούληση του νομοθέτη να μειώσει τις ανισότητες ως προς τα χρήματα που δαπανούν οι υποψήφιοι δεν μπορεί να *περισώσει* ένα σχέδιο που πάσχει από αντισυνταγματικότητα λόγω της αντίθεσής του με την ελευθερία του λόγου. Η δήλωση του δικαστή Roberts αποτελεί κακόβουλη λαθροχειρία: ένας νόμος που θεσπίζεται μέσω δημοψηφίσματος, με σκοπό να προωθήσει την εκλογική ισότητα, θα καταδικασθεί εξαιτίας αυτού του κινήτρου ακόμα και αν δεν παρουσιάζει άλλα προβλήματα συνταγματικότητας. Ο ενθουσιασμός με τον οποίο τουλάχιστον τρεις από τους συντηρητικούς δικαστές έπαιξαν με την ιδέα ότι η ισότητα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ και το Πολιτικό Χρήμα», Ronald Dworkin
- «Άσυλο αυταρχισμού», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Το τέλος των κομμάτων», Λίνα Παπαδοπούλου
- «Δικαιοσύνη και κρίση», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

αποτελεί καθεαυτή απαγορευμένο στόχο, συνιστά επιπλέον απόδειξη ότι εκκινούν από πολιτικές πεποιθήσεις απολύτως ξένες προς το Σύνταγμα – πεποιθήσεις που μια νομολογία βασισμένη πράγματι σε αρχές οφείλει να απορρίψει.

(μετάφραση: Αλκμήνη Φωτιάδου)

πηγή: www.nybooks.com/blogs/, 27 Απριλίου 2011.

Άσυλο αυταρχισμού

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου, Κοσμήτορας Σχολής Κοινωνικών Επιστημών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Επιστ. Δ/ντης Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

Στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας εκτυλίχθηκε εις βάρος του νομπελίστα καθηγητή Watson άλλο ένα επεισόδιο διαστρέβλωσης του ακαδημαϊκού ασύλου. Η εισβολή ροπαλοφόρων και η επίθεσή τους επί δικαίους και αδίκους, προφανώς εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο μετατροπής της ελληνικής επικράτειας σε πεδίο μάχης σώμα με σώμα. Στη συγκεκριμένη, μάλιστα, περίπτωση η βία δεν επιχειρήθηκε εν ονόματι της διασφάλισης βιοτικών αγαθών ή συμφερόντων,

αλλά κατ' επίκληση ιδεών και, μάλιστα, σε χώρο που θεσμοθετείται ακριβώς ως άσυλο για την ελεύθερη διακίνησή τους. Πρόκειται εδώ για ένα εξαιρετικά λεπτό σημείο διαφοροποίησης.

Αν και η βία σε μια πλουραλιστική Δημοκρατία είναι εξίσου καταδικαστέα ως μέσο πολιτικής αντιμαχίας είτε θεμελιώνεται σε κοινωνικές διεκδικήσεις, είτε σε πολιτικά αιτήματα, είτε σε διαφορετικές ιδέες, η τελευταία εκδοχή υποκρύπτει μια

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ και το Πολιτικό Χρήμα», Ronald Dworkin
- «Άσυλο αυταρχισμού», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Το τέλος των κομμάτων», Λίνα Παπαδοπούλου
- «Δικαιοσύνη και κρίση», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

λανθάνουσα μετάβαση σε έναν αδιανόητο αυταρχισμό: όποιος διαφωνεί και υποστηρίζει διαφορετικές θέσεις χρίζεται εχθρός και γίνεται στόχος εκδηλώσεων βίας.

Το πανεπιστήμιο σταδιακά μετατράπηκε από στέγη ανταλλαγής ιδεών, ελεύθερης έρευνας και διδασκαλίας σε προνομιακό χώρο τρομοκράτησης όσων δεν θεωρούνται φορείς ενός λόγου «πολιτικά ορθού». Το βολταιρικό αίτημα για κατοχύρωση της αντίθετης άποψης έχει αποβληθεί από τα ελληνικά πανεπιστήμια δια της βίας. Το παρηκμασμένο φοιτητικό κίνημα και η πανταχόθεν βαλλόμενη και λειδωρούμενη ακαδημαϊκή κοινότητα δεν φαίνεται να έχουν τη δύναμη να θέσουν φραγμούς στο κλίμα φόβου. Η αυτοπροστασία του Πανεπιστημίου από τους εχθρούς του έχει αποτύχει.

Το λεγόμενο «απροϋπόθετο Πανεπιστήμιο» μετασχηματίστηκε σε «Πανεπιστήμιο άνευ ορίων στη βία». Πώς μπορεί, όμως, να χωρέσει στην μεταπολιτευτική ακαδημαϊκή κουλτούρα η πανεπιστημιακή ασφάλεια, όταν στερεοτυπικά παραπέμπει ακόμη σε εποχές κρατικής βίας; Όσοι τολμούν να υποστηρίξουν την πανεπιστημιακή αυτοπεριφρούρηση καίγονται στην ίδια πυρά με τους «πολιτικά μη ορθούς».

Το επεισόδιο βίας στο Πανεπιστήμιο της Πάτρας αποτελεί αφορμή προβληματισμού σε τρία επίπεδα: Καταρχάς, ποια είναι τα όρια της ελευθερίας του λόγου, δεύτερον αν η άσκηση βίας αποτελεί θεμιτό μέσο αντίδρασης, ακόμη και απέναντι στον ρατσιστικό λόγο, και, τρίτον, ποια είναι η σημασία και η λειτουργία του πανεπιστημιακού ασύλου.

Θα έπρεπε να θεωρείται αυτονόητο ότι στις σύγχρονες πλουραλιστικές Δημοκρατίες είναι ανεκτές ακόμη και απόψεις που διατυπώνονται εναντίον της Δημοκρατίας. Η Δημοκρατία δεν φοβάται τους εχθρούς της. Η αντίδραση στον κακό λόγο είναι ο περισσότερος και πειστικότερος λόγος. Η διολίσθηση της ελληνικής κοινωνίας σε εκρήξεις βίας και ανομίας είναι μεν εξηγήσιμη στο πλαίσιο της διόγκωσης των κοινωνικών ανισοτήτων και της κρίσης των πολιτικών θεσμών, όμως δεν μπορεί να θεωρηθεί συμβατή με τις αρχές ενός δημοκρατικού και κοινωνικού κράτους δικαίου. Οι προπηλακισμοί υπουργών, βουλευτών ή προσκεκλημένων σε πανεπιστημιακούς χώρους είναι εξίσου καταδικαστέοι, αφού η μεν αντίδραση στο να μιλήσει οποιοσδήποτε συνιστά θεμιτή πράξη, όχι όμως και η άσκηση βίας.

Όλα αυτά ισχύουν ακόμη περισσότερο όσον αφορά τον θεσμό του ασύλου, όπου τα φαινόμενα ακραίας, ενίοτε, βίας αλλοιώνουν και υπονομεύουν τον σκοπό του. Η αποκατάσταση της θεσμικά ηθελημένης λειτουργίας του ασύλου είναι εξαιρετικά κρίσιμη για την ευρύτερη ανανέωση των ελληνικών πανεπιστημίων. Όσοι τα απαξιώνουν, αντλούν

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ και το Πολιτικό Χρήμα», Ronald Dworkin
- «Άσυλο αυταρχισμού», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Το τέλος των κομμάτων», Λίνα Παπαδοπούλου
- «Δικαιοσύνη και κρίση», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

επιχειρήματα κατ' εξοχήν από τη βία εντός των τειχών τους. Στη σημερινή συγκυρία, όμως, το Πανεπιστήμιο δεν αντέχει άλλη βία.

Πηγή: www.aixmi.gr, 24/04/2011

Το τέλος των κομμάτων

Λίνα Παπαδοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου στο Τμήμα Νομικής του Α.Π.Θ.

Κατά τη μεταπολίτευση τα πολιτικά κόμματα άλωσαν τον δημόσιο χώρο και εξάπλωσαν ιμπεριαλιστικά τις δραστηριότητές τους σε τομείς και πεδία που δεν τους ανήκουν. Λειτουργήσαν ως διαμεσολαβητές για την κατάληψη θέσεων ή την προαγωγή υπαλλήλων της δημόσιας διοίκησης, παρεμποδίζοντας την αξιοκρατική της στελέχωση. Επνιξαν τον συνδικαλισμό και έντυσαν το φοιτητικό κίνημα με κομματικό μανδύα, εξαγοράζοντας συνειδήσεις των ενδιαφερομένων διά της εξυπηρέτησης μικροσυμφερόντων τους.

Χρωμάτισαν ακόμη και καφενεία σε μπλε και πράσινους τόνους πολώνοντας την κοινωνία. Ενίοτε ένα κομματικό όργανο του κυβερνώντος κόμματος υποκαθιστούσε τη λειτουργία ενός κρατικού ή θεσμικού οργάνου, όπως του Υπουργικού Συμβουλίου ή της κοινοβουλευτικής του ομάδας. Η κομματική πειθαρχία αποτελούσε σφιχτό λουρί και η διαγραφή ερχόταν συχνά από τον πατέρα-αρχηγό, οι θεσμικές εγγυήσεις εσωκομματικής δημοκρατίας και τα δικαιώματα των μελών θεωρούνταν πολυτέλεια. Η εκλογή των αρχηγών γινόταν συχνά διά βοής ή διά της κομματικής νομενκλατούρας. Πρόκειται για το φαινόμενο της «κομματοκρατίας». Το τέλος της δικής της εποχής έχει διαφανεί προ πολλού, εκδηλώνεται όμως ολοένα και εντονότερα στην «εποχή του μνημονίου». Ήταν πρώτη η θεσμοθέτηση του ΑΣΕΠ που ήρθε να περιορίσει το πεδίο της πελατειακής σχέσης κομμάτων - πολιτών και ο κίνδυνος της χρεοκοπίας που ανέστειλε κάθε δυνατότητα βολέματος σε μια, έστω ορισμένου χρόνου, «θεσούλα» στο Δημόσιο. Εξίσου και η, κατ' όνομα, ιδιωτική οικονομία δεν μπορεί πλέον να κινείται με κομματικά εξασφαλισμένο κρατικό χρήμα.

Οι συνειδήσεις των πολλών που εξαγοράζονταν με μικρά για να ανέχονται τα μεγάλα σκάνδαλα ορθώνονται πλέον είτε γιατί εκλείπει το αντίτιμο είτε γιατί ενηλικιώνονται επώδυνα και αποχρωματίζονται. Τα κινήματα –συνδικαλιστικό και φοιτητικό– αναζητούν ξανά τη χαμένη τους τιμή, αποστασιοποιούμενα από την πατρωνία των κομμάτων. Το μαρτυρά η ανάδυση ανεξάρτητων παρατάξεων στα Πανεπιστήμια αλλά και η διαβεβαίωση των κλασικών φιλοκομματικών ότι δεν συνδέονται οργανικά με το αντίστοιχο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ και το Πολιτικό Χρήμα», Ronald Dworkin
- «Άσυλο αυταρχισμού», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Το τέλος των κομμάτων», Λίνα Παπαδοπούλου
- «Δικαιοσύνη και κρίση», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

κόμμα. Ίσως τα Συμβούλια Διοίκησης στα Πανεπιστήμια δώσουν τη χαριστική βολή σε αυτήν την έκφανση της κομματοκρατίας, αφού οι φοιτητικές παρατάξεις θα χάσουν ένα κρίσιμο πεδίο συνδιαλλαγής και θα αναγκαστούν να αναζητήσουν τον πραγματικό τους ρόλο.

Το ίδιο αναμένεται να κάνουν και τα κόμματα. Τώρα που δεν μπορούν πλέον να πουλούν ακριβή ευημερία με δανεικά κεφάλαια ή φθηνή ρητορεία με αγύριστα κεφάλια προκειμένου να αγοράζουν νομιμοποίηση, ήρθε ο καιρός να επανασυνδεθούν σοβαρά με τα μέλη τους, τους πολίτες, την κοινωνία. Αν αναγκαστούν, για παράδειγμα μέσω της εξάρτησης μιας, κατ' ανάγκην μειούμενης, κρατικής χρηματοδότησης από την αληθή βούληση και στήριξη των πολιτών, να απογαλακτιστούν από το κράτος-μαστό και να προσφύγουν στα μέλη τους για υλική στήριξη, τα τελευταία θα διεκδικήσουν με τη σειρά τους ενεργότερο εσωκομματικό ρόλο, δικαιώματα και δημοκρατία. Μόνο με αυτήν την επανασύνδεση και την αποκρατικοποίησή τους θα μπορέσουν τα κόμματα να επιτελέσουν την ιδεοτυπική τους λειτουργία ως παιδευτικοί μηχανισμοί, ομογενοποίησης πολιτικών θέσεων και παραγωγής κυβερνητικού προγράμματος, μεταφοράς της βούλησης των πολιτών στα κρατικά όργανα και επιλογής του πολιτικού προσωπικού με εγγυήσεις ανοικτής πρόσβασης. Μόνο αν αναζητήσουν το «τέλος» τους, υπό την έννοια του ιδεοτυπικού τους σκοπού, θα αποφύγουν το τέλος τους, υπό την έννοια της πλήρους απονομιμοποίησής τους.

Πηγή: Εφημερίδα ΕΘΝΟΣ, 15/04/2011

Δικαιοσύνη και κρίση

Χαράλαμπος Ανθόπουλος, Επίκουρος Καθηγητής στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Το 1921 ένας διαπρεπής Γάλλος δημοσιολόγος, ο Eduard Lambert, δημοσίευσε ένα βιβλίο για το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών που προκάλεσε μεγάλη αίσθηση. Ο τίτλος του βιβλίου, «Η κυβέρνηση των δικαστών και ο αγώνας εναντίον της κοινωνικής νομοθεσίας στις Ηνωμένες Πολιτείες», συμπύκνωνε σε λίγες λέξεις τις δύο βασικές θέσεις του συγγραφέα: ο δικαστικός έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων έρχεται σε αντίθεση προς την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας και εμποδίζει την κοινωνική κατεύθυνση στην εξέλιξη του Κράτους. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, η αμερικανική εμπειρία έδειχνε τους κινδύνους που θα διέτρεχε η φιλεργατική και κοινωνική νομοθεσία από την εφαρμογή του θεσμού του ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

- «Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ και το Πολιτικό Χρήμα», Ronald Dworkin
- «Άσυλο αυταρχισμού», Ξενοφών Κοντιάδης
- «Το τέλος των κομμάτων», Λίνα Παπαδοπούλου
- «Δικαιοσύνη και κρίση», Χαράλαμπος Ανθόπουλος

στην Ευρώπη (την εποχή εκείνη μόνο στην Ελλάδα αναγνωριζόταν μια τέτοια αρμοδιότητα στα δικαστήρια). Η άποψη του Lambert επηρέασε και τους Γερμανούς σοσιαλδημοκράτες συνταγματολόγους του μεσοπολέμου, αντικρούστηκε όμως ορθά από τον Αλέξανδρο Σβώλο. Προς στιγμήν πάντως φάνηκε να επιβεβαιώνεται, όταν κηρύχθηκε αντισυνταγματική από το Ανώτατο Δικαστήριο η νομοθεσία του New Deal (1935-1937). Αλλά ο Ρούσβελτ δεν έκανε πίσω: μετά τη δεύτερη νίκη του στις εκλογές του 1936, απείλησε ότι θα ανανεώσει με «φρέσκο αίμα» το Ανώτατο Δικαστήριο και αυτό στάθηκε αρκετό για να αλλάξει το Δικαστήριο τη νομολογία του, χωρίς να χρειαστεί αλλαγή στη σύνθεσή του.

Η εμπειρία του New Deal έδειξε ότι φιλεργατική και κοινωνική νομοθεσία μπορεί να υπάρξει και χωρίς συνταγματική κατοχύρωση κοινωνικών δικαιωμάτων. Σίγουρα όμως η συνταγματοποίηση των δικαιωμάτων αυτών δυσχεραίνει τυχόν λοξοδρομήσεις της δικαστικής εξουσίας, όπως αυτές των Αμερικανών συνταγματικών δικαστών κατά την περίοδο 1935-1937. Και πράγματι, υπό το καθεστώς των μεταπολεμικών «κοινωνικών» Συνταγμάτων, στην κατηγορία των οποίων ανήκει και το ισχύον ελληνικό Σύνταγμα, τα δικαστικά όργανα όχι μόνο δεν παρεκώλυσαν αλλά αντίθετα ευνόησαν την ανάπτυξη του κοινωνικού Κράτους. Σε αυτό συνετέλεσε και το γεγονός ότι τα κοινωνικά δικαιώματα αναγνωρίστηκαν από την κοινή συνείδηση των προηγμένων λαών ως θεμελιώδη δικαιώματα ισότιμα με τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα. Στο επίπεδο των νομικών ιδεών η εξέλιξη αυτή αποκρυσταλλώθηκε στη λεγόμενη αμυντική λειτουργία των κοινωνικών δικαιωμάτων, δηλαδή στην κατ' αρχήν απαγόρευση της αναστρεψιμότητάς τους. Απαγόρευση όχι απόλυτη, η οποία όμως δημιουργεί ένα οιονεί τεκμήριο αντισυνταγματικότητας σε κάθε μείωση της παρεχόμενης στους πολίτες κοινωνικής προστασίας. Η οικονομική κατάσταση ανάγκης στην οποία βρίσκεται η χώρα μας αποτελεί ασφαλώς έναν σπουδαίο λόγο δημόσιου συμφέροντος που δικαιολογεί τη σχετικοποίηση της απαγόρευσης αυτής, αλλά υπό προϋποθέσεις, η συνδρομή των οποίων υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο.

Μία από τις προϋποθέσεις αυτές, την οποία εις το εξής θα πρέπει να ελέγχουν αυστηρά τα δικαστήρια, είναι η τήρηση από τον νομοθέτη της αρχής της αναλογικής ισότητας ενώπιον των δημόσιων βαρών (άρθρο 4 παρ. 5 Συντ.), αφού οι οριζόντιες περικοπές έχουν πλέον φθάσει ή εξαντλήσει το συνταγματικό όριο και οι θύλακοι των συντεχνιακών προνομίων παραμένουν ακόμη απείραχτοι.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Νέα βιβλία

- ◆ Ε.-W. Böckenförde, «Συμβολές στη θεωρία για το κράτος και την πολιτική αυτονομία»

Εκδηλώσεις

- Συνέδριο στη μνήμη Δημήτρη Θ. Τσάτσου με τίτλο «Σύνταγμα – Κόμματα – Ευρωπαϊκή Ενωσιακή Τάξη», 6 και 7 Μαΐου, Hagen
- Παρουσίαση του τελευταίου βιβλίου του Δημήτρη Θ. Τσάτσου «Πολιτεία», 13 Μαΐου 2011, Θεσσαλονίκη

Προγράμματα

- Μελέτη για την ίδρυση Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα Άτομα με Αναπηρία

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Νέα βιβλία

- ◆ Ε.-W. Böckenförde, «Συμβολές στη θεωρία για το κράτος και την πολιτική αυτονομία», εισαγωγή-μετάφραση Βασιλική Χρήστου, Σειρά: Σύγχρονοι Στοχαστές για τη Δημοκρατία και το Σύνταγμα, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2011, 128 σελ.

«Η δημοκρατία και το κρατικό φαινόμενο αποτελούν εκδήλωση της αυτονομίας μιας πολιτικής κοινότητας. Αν δώσει κάποιος βάση σε μια διαδεδομένη τα τελευταία χρόνια εντύπωση, η δημοκρατία και το κρατικό φαινόμενο είναι –ανεξάρτητα από πάγιες, αλλά επιφανειακές παρατηρήσεις– εκτεθειμένα σε έναν άνεμο που πνέει εναντίον τους. Αυτός ο αντίθετος άνεμος δεν έρχεται ως μια θύελλα, παρά μάλλον σιγά σιγά, αθόρυβα και σταθερά, και απειλεί να καταστήσει πορώδη και βήμα βήμα να κουφώσει το θεμέλιο, τις ρίζες της δημοκρατίας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Νέα βιβλία

- ◆ Ε.-W. Böckenförde, «Συμβολές στη θεωρία για το κράτος και την πολιτική αυτονομία»

Εκδηλώσεις

- Συνέδριο στη μνήμη Δημήτρη Θ. Τσάτσου με τίτλο «Σύνταγμα – Κόμματα – Ευρωπαϊκή Ενωσιακή Τάξη», 6 και 7 Μαΐου, Hagen
- Παρουσίαση του τελευταίου βιβλίου του Δημήτρη Θ. Τσάτσου «Πολιτεία», 13 Μαΐου 2011, Θεσσαλονίκη

Προγράμματα

- Μελέτη για την ίδρυση Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα Άτομα με Αναπηρία

και του κράτους. Αυτός ο αντίθετος άνεμος δεν μπορεί να πάρει ένα όνομα. Αποτελείται από τρεις δυνάμεις, οι οποίες επιδρούν από κοινού και με αυξανόμενη ένταση στην πολιτική και κοινωνική συμβίωση, ιδίως στην Ευρώπη: η παγκοσμιοποίηση, η ευρωπαϊκή ενοποίηση και ο ατομισμός. Συνταράσσει αυτός ο άνεμος τα θεμέλια της δημοκρατίας και του κρατικού φαινομένου, ή απλώς αποδυναμώνει άκαμπτα δομικά στοιχεία της δημοκρατίας και του κράτους, ώστε να τα φέρει σε μια μοντέρνα, λειτουργική και εύπλαστη μορφή;»

E.W. Böckenförde

Εκδηλώσεις

- Το Ινστιτούτο Ευρωπαϊκών Συνταγματικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Hagen, το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου και το Ινστιτούτο για Γερμανικό και Αλλοδαπό Δίκαιο των Πολιτικών Κομμάτων του Πανεπιστημίου του Düsseldorf συνδιοργανώνουν στο Hagen στις 6 και 7 Μαΐου 2011 συνέδριο στη μνήμη του Δημήτρη Θ. Τσάτσου με τίτλο **«Σύνταγμα – Πολιτικά κόμματα – Ευρωπαϊκή Ενωσιακή Τάξη»**.

Οι θεματικές ενότητες του Συνεδρίου είναι:

- Δίκαιο και έρευνα των πολιτικών κομμάτων.
- Ερμηνεία του Συντάγματος και της ευρωπαϊκής ενωσιακής τάξης.
- Το μέλλον της ευρωπαϊκής ενωσιακής τάξης.

Συμμετέχουν οι: Battis Ulrich, Brok Elmar, Doublet Yves-Marie, Fleiner Thomas, Häberle Peter, Haratsch Andreas, Hoyer Helmut, Kotzur Markus, Landfried Christine, Morlok Martin, Pernice Ingolf, Schefold Dian, Schiffauer Peter, Schneider Hans-Peter, Καϊάφα-Γκμπάντι Μαρία, Παπαδοπούλου Λίνα, Σκουρής Βασίλειος, Σπυρόπουλος Φίλιππος, Χρυσόγονος Κώστας.

- **Παρουσίαση του τελευταίου βιβλίου του Δημήτρη Θ. Τσάτσου με τίτλο «Πολιτεία», Παρασκευή 13 Μαΐου 2011, Αίθουσα Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης.**

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου διοργανώνει εκδήλωση τιμής και μνήμης με αφορμή το τελευταίο βιβλίο του Δημήτρη Τσάτσου.

Ομιλητές

Ευάγγελος Βενιζέλος, Υπουργός Εθνικής Άμυνας, Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Νέα βιβλία

- ◆ Ε.-W. Böckenförde, «Συμβολές στη θεωρία για το κράτος και την πολιτική αυτονομία»

Εκδηλώσεις

- Συνέδριο στη μνήμη Δημήτρη Θ. Τσάτσου με τίτλο «Σύνταγμα – Κόμματα – Ευρωπαϊκή Ενωσιακή Τάξη», 6 και 7 Μαΐου, Hagen
- Παρουσίαση του τελευταίου βιβλίου του Δημήτρη Θ. Τσάτσου «Πολιτεία», 13 Μαΐου 2011, Θεσσαλονίκη

Προγράμματα

- Μελέτη για την ίδρυση Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα Άτομα με Αναπηρία

Γιάννης Κουκιάδης, Ομ. Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Συντονιστής

Κώστας Χρυσόγονος, Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Νέα προγράμματα

→ Μελέτη για την ίδρυση Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα Άτομα με Αναπηρία

Η παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών για την προστασία των ατόμων με αναπηρία αποτελεί σημαντικό έλλειμμα στη λειτουργία του κοινωνικού κράτους στην Ελλάδα. Η έλλειψη παρακολούθησης της εφαρμογής της νομοθεσίας και συστηματικής αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των μέτρων που λαμβάνονται δεν επιτρέπουν τον εντοπισμό των πραγματικών επιπτώσεών τους και τον ορθολογικό σχεδιασμό μέτρων που θα αντιμετωπίσουν τα σημαντικά προβλήματα που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία.

Το σημαντικό αυτό έλλειμμα έρχεται να καλύψει με θεσμικό τρόπο το Εθνικό Παρατηρητήριο για τα Άτομα με Αναπηρία (ΕΠΑμεΑ), το οποίο είχε συσταθεί ήδη από το 2003 αλλά δεν λειτούργησε μέχρι σήμερα. Στη μελέτη που ολοκλήρωσε τον Απρίλιο με επιτυχία το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, για λογαριασμό της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία, αποτυπώνεται με ολοκληρωμένο τρόπο το πλαίσιο που θα επιτρέψει την ενεργοποίηση του ΕΠΑμεΑ.

Συγκεκριμένα, καταγράφηκαν οι βασικές ανάγκες σε θέματα παρακολούθησης εθνικών και διεθνών πολιτικών για την αναπηρία, με ιδιαίτερη έμφαση στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, μελετήθηκαν παραδείγματα συναφών θεσμών σε άλλες χώρες και αναλύθηκαν –σε πανελλαδικό επίπεδο– οι θέσεις του αναπηρικού κινήματος σχετικά με το ρόλο και τις λειτουργίες του ΕΠΑμεΑ. Με βάση τα παραπάνω, καταρτίστηκε οργανωτικό πρότυπο για το Εθνικό Παρατηρητήριο, εκπονήθηκαν προτάσεις για τη λειτουργία του και αναλυτική οικονομοτεχνική μελέτη. Ενόψει της δημοσιονομικής κρίσης το Εθνικό Παρατηρητήριο, τουλάχιστον κατά τα πρώτα τρία έτη λειτουργίας του, δεν θα επιβαρύνει το δημόσιο προϋπολογισμό.